

Paddestoelenplukkerij

bouwstenen voor een meningsvorming

door G. C. N. van Zanen

Vooruitlopende op het aankomende paddestoelenseizoen – herfst 1979 – is het misschien goed nog eens even ons standpunt ten aanzien van plukken of niet plukken vast te stellen.

Vele afdelingen en gewesten zullen voor oktober (soms ook september of november) weer een of meer paddestoelenexcursies op hun programma zetten. Het zal voor een groot deel van het gedrag van de deelnemers en van de instructies door de excursieleiders afhangen of het resultaat van zo'n excursie een interessante en leerzame dag of alleen maar een nagelaten spoor van vernielingen is.

In de eerste plaats wijs ik U op een drietal publicaties die voor KNNV-leden makkelijk verkrijgbaar zijn, die zeer veel informatie op dit gebied bevatten, waarin het probleem zowel van wetenschappelijke als van emotionele zijde benaderd wordt en die ons kunnen helpen ons standpunt te bepalen. Dat zijn (in chronologische volgorde):

1. van Zanen: Op de paden en handen af...? (Natura okt./nov '78, p. 223)
2. Boere, Bas, Tjallingii, Jansen, Arnolds: teksten van lezingen over 'Paddestoelen en Natuurbehoud' in apr. '78 (Coolia 21/4 okt. 1978, p. 89)
3. Nijkamp: Het IVN en de paddestoelen (Mens en Natuur 29/4 aug. '78, p. 107)

Het Natura-nummer kunt U zelf gemakkelijk terugzoeken; het Coolia-nummer is uitvoerig behandeld in een boekbespreking, elders in dit nummer; U kunt daar ook lezen hoe het te verkrijgen is; het Mens en Natuur-nummer is een aflevering van het tweemaandelijks tijdschrift van het IVN; er staat niet in vermeld of losse nummers ook verkrijgbaar zijn. Het IVN is gevestigd aan de Pl. Middenlaan 41 te Amsterdam, tel. 020-228115.

In de tweede plaats herhaal ik hier nog even in verkorte vorm de vijf stellingen die ik bij bespreking van het Coolia-nummer geponeerd heb:

1. de beste paddestoelbescherming is biotoopbescherming
2. stringente plukverboden belemmeren het onderzoek
3. plukken leidt niet tot uitroeien
4. massaal plukken richt visuele schade aan
5. visuele schade dient zo veel mogelijk voorkomen te worden.

Na het voorgaande zou ik enige overwegingen naar voren willen brengen over ons gedrag tijdens paddestoelenexcursies.

Plukverboden en betredingsverboden vanwege de terreineigenaar of -beheerder dient men natuurlijk altijd en bij voorrang te respecteren; of ze terecht uitgevaardigd zijn is een zaak waarover de excursie niets te vertellen heeft, maar waarover op hoger bestuurlijk niveau onderhandeld zou moeten worden. Het zou dienstig kunnen zijn als de excursieleider, hetzij voor de hele excursie hetzij tenminste voor zichzelf in de functie van excursieleider, over een ontheffing kon beschikken. Maar ook als geen enkel verbod geldt lijkt mij een zekere mate van zelfbeheersing zeer aan te bevelen.

Uit Nijkamps artikel citeer ik nu drie zinnen die hierop betrekking hebben:

'Na kenninsneming van feiten en conclusies ben ik ervan overtuigd, dat wij de *motivering* voor het niet plukken van paddestoelen moeten herzien. Het lijkt mij onjuist – zelfs eigenwijs – om tegen de mening van vele deskundigen in vol te houden, dat plukken de belangrijkste oorzaak zou zijn van het eventueel verdwijnen van de zwamplanten.'

'Desondanks meen ik dat wij onze acties tegen het *zonder redelijk* doel plukken van paddestoelen moeten volhouden.'

'Mijns inziens moet ons voornaamste argument zijn de *zichtbare verarming van de natuur*.'

Als *redelijke doelen* noemt Nijkamp: serieuze studie van paddestoelen (ook door amateurs) en onderwijs. Ik zou hieraan willen toevoegen dat

serieuze studie, of die nu macro- of microscopisch wordt uitgevoerd, tijd vergt en dat het naar huis meenemen van grote aantallen paddestoelen onmogelijk maakt ze allemaal serieus te bewerken.

Bovendien zijn voor serieuze studie redelijk onbeschadigde exemplaren nodig; het vervoeren van grote aantallen exemplaren samen in een mand of plastic zak leidt onherroepelijk tot beschadigingen, dus onnodig verloren gaan. Het lijkt mij dat van de serieuze liefhebber die thuis wat paddestoelensoorten wil nakijken dan ook verwacht mag worden dat hij zich beperkt in het aantal en dat hij ze deskundig vervoert, in aparte doosjes of in een doos met vakjes.

De explicatie in 't veld, gegeven door de excursieleider, zou ik een tussenvorm willen noemen tussen onderwijs en serieuze studie door amateurs en dus volledig aanvaardbaar; de door de excursieleider geplukte en voor demonstratie gebruikte exemplaren kunnen dus zonder meer beschikbaar zijn voor meenemers.

N.B. onder serieuze studie kunnen vele verschillende handelingen verstaan worden, b.v.:

- a. macroscopisch bekijken en nadetermineren
 - b. beschrijving maken
 - c. tekening of aquarel maken
 - d. microscopisch bestuderen, al of niet vastleggend in tekeningen
 - e. drogen en herbarium opbouwen, voorzien van etiketten met systematische en ecologische notities
- enz. enz.

vooral bij punt e is grote terughoudendheid geboden, zeker t.a.v. de minder algemene soorten.

Ten aanzien van de betreding der terreinen en van het uitkiezen van wat geplukt kan worden voor demonstratie is een duidelijke taak weggelegd voor de excursieleider. Hij dient er op toe te zien dat geen zeldzame soorten op schaarse vindplaatsen geplukt worden.

Ook dient hij te voorkomen dat deelnemers

kundige nog eens een artikeltje kunnen schrijven over de mate van kwetsbaarheid van verschillende terreintypen; ik denk dat vele excursieleiders daar nuttige informatie uit zouden kunnen opdoen). Maar vooral dient hij te zorgen dat excursiegangers niet in hun ijver om het ene exemplaar te sparen, door het op zijn standplaats te komen bewonderen, tien andere exemplaren eromheen vertrappen.

Samenvattend zou ik nu de volgende 'vrijwillige richtlijnen voor paddestoelenexcursies' willen opstellen:

1. aanvaard moet worden dat de excursieleider paddestoelen plukt voor uitleg en demonstratie
2. overige deelnemers nemen alleen in geval van serieuze studie een beperkt aantal exemplaren mee (zorg dragend dat de soort ter plaatse niet geheel weggeplukt wordt), in eerste instantie de reeds voor demonstratie geplukte exemplaren
3. meenemen geschiedt deskundig, d.w.z. in verantwoorde verpakking
4. deelnemers die geen serieuze zelfstudie thuis gaan uitvoeren onthouden zich van plukken
5. zoveel mogelijk op de paden blijven, ook als de excursieleider zich enkele stappen erbuiten begeeft
6. indien de excursie toch buiten de paden komt dan in de eerste plaats kijken *waar* men loopt (niet te veel vertrappen) en pas in de tweede plaats *waarheen* (b.v. naar het te demonstreren exemplaar).

Als ieder zich zo veel mogelijk aan deze 'richtlijnen' houdt denk ik dat wij nog tot in lengte van dagen interessante en leerzame paddestoelenexcursies kunnen houden.

adres van de schrijver:
drs. G. C. N. van Zanen,